

Universitetssykehuset Nord-Norge, Avdeling Sør,
Allmennpsykiatrisk Klinikk

Deres ref.:
Saksbehandler: NOHAL
Vår ref.: 11/3476
Dato: 27.06.2011

Avklaring juridiske problemstillinger – psykisk helsevernloven, herunder om mulighet for video/telefonkonferanse i fm kontrollundersøkelse etter § 4-9

Helsedirektoratet viser til henvendelse per e-post av 26. april 2011. Det bes om direktoratets innspill til et mandat i forbindelse med et prosjekt vedrørende *"Kvalitetssikring av tilbudet til pasienter med behov for langvarige og koordinerte tjenester fra spesialisthelsetjenesten"*, herunder undergruppen *"Juridiske forhold ved vedtak og kontrollundersøkelser."*

Mandatet er som følger:

- "1. Kan SPH bli godkjent for tvang uten døgnopphold (TUD)?*
- 2. Hva er formalia for å opprette TUD?*
- 3. Hva er formalia for 3 mnd kontroll?*
- 4. Hva er formalia for mellomkontroller (6 og 9 mnd. kontroll)?*
- 5. Hva er formalia for søknad om forlengelse av TUD (årskontroller)?*
- 6. Hvilken rolle må faglig ansvarlig ha ved de ulike undersøkelsene?*
- 7. Kan undersøkelser gjøres via samarbeidspartnere, ved bruk av tlf/videokonferanse med eller uten pasient?"*

Helsedirektoratet vil i det følgende helt kort kommentere de forskjellige punktene.

- Første punkt blir regulert av forskrift av 3. november 2000 om godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern. I forskriften oppstilles hvilke krav institusjonen må oppfylle for å bli godkjent for bruk av tvungent vern. Institusjonen sender søknad til fylkesmannen som sender sin innstilling til Helsedirektoratet for endelig behandling.
- Andre punkt reguleres som for tvang med døgnopphold, av psykisk helsevernloven (phvl.). § 3-3, jfr. § 3-1.
- Tredje punkt reguleres av phvl. § 4-9 jfr. § 1-4 jfr. forskrift av 1. desember 2000 om den faglige ansvarlige for vedtak i det psykiske helsevern og forskrift av 15. desember 2006 om etablering av tvungent psykisk helsevern § 7.
- Fjerde punkt: Formalia er her som ved første tre måneders kontroll, jf. phvl. § 4-9 og forskrift av 15.12.2006 om etablering av tvungent psykisk helsevern § 7.
- Femte punkt Formalia er her som ved forlengelse av tvungent vern med døgnopphold, jf phvl. § 3-8 tredje ledd og forskrift av 21.12.2000 om kontrollkommisjonenes virksomhet § 3-3.
- For punkt seks vises til den henviste forskriften til punkt fire. Faglig ansvarlig må ved personlig undersøkelse av pasienten vurdere om vilkårene for tvunget vern er oppfylt.
- Punkt syv omhandler delvis et prinsipielt spørsmål som Helsedirektoratet er klar over at blir praktisert noe ulikt i de forskjellige regionene. Ved kontrollundersøkelser etter phvl. § 4-9 er det et krav om at faglig ansvarlig selv skal foreta en personlig undersøkelse av pasienten. Det vises til Ot. prp nr 11(1998-99) s 121 pkt 8.9. Faglig ansvarlig kan altså ikke utelukkende bygge sine vurderinger på informasjon fra samarbeidende/ oppfølgende helsepersonell.

Helsedirektoratet • Divisjon spesialisthelsetjenester

Avd. psykisk helsevern og rus
Nora Hallén, tlf.: 810 20 050

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Neste problemstilling er om kontrollundersøkelsene jfr. phvl. § 4-9 kan gjennomføres ved bruk av telefon- eller videokonferanse i stedet for personlig oppmøte.

Ordlyden i § 4-9 anfører at faglig ansvarlig ved "undersøkelse" skal vurdere om vilkårene er oppfylt. I §§ 3-2 og 3-3 står det "personlig undersøkelse". § 4-9 er like fullt tolket til å innebære en personlig undersøkelse på lik linje med §§ 3-2 og 3-3, jf ovenfor.

Formålet med undersøkelsen er å kontrollere om vilkårene for tvang er til stede, og med det unngå at personer er underlagt unødig tvang, som vil være et urettmessig inngrep.

Den teknologiske utviklingen er kommet lenger enn da lov om psykisk helsevern ble utformet, og man har i dag flere kommunikasjonshjelpemidler. Vi har i dag god erfaring med å bruke videokonferanser ved vurdering av pasienter som er i behov av en spesialistvurdering. Ved en videooverført konsultasjon vil det være mulig å vurdere også mentale forhold, så fremt pasienten er godt kjent og komparentopplysninger foreligger som kan supplere vurderingen. En telefonkonsultasjon vil imidlertid utelukke et visuelt inntrykk av pasienten og således redusere helhetsvurderingen.

Det vil oppstå situasjoner hvor det er svært lange avstander fra faglig ansvarlig og til pasienten, og benyttelse av videokonferanse vil avhjelpe ressursbruk for tjenesten og eventuell reise for pasienten. Det vil da kunne være aktuelt å benytte dette hjelpemiddelet ved kontrollundersøkelser hvor pasienten er underlagt tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold etter phvl. § 3-5 tredje ledd.

Bruk av videokonferanse for å foreta kontrollundersøkelser etter phvl. § 4-9 kan bare benyttes der faglig ansvarlig finner at en slik løsning gjør det mulig å på en forsvarlig måte vurdere om vilkårene for tvang er til stede. Dette kan for eksempel være tilfelle hvor man har svært god kjennskap til pasienten fra før og grundig informasjon fra samarbeidende lokalt helsepersonell å bygge på. Direktoratet vil presisere at en slik kontrollundersøkelse pr video kun skal benyttes helt unntaksvis, og at det ved evt. forlengelse av det tvungne vernet etter ett år jfr. phvl. § 3-8 tredje ledd, må finne sted et personlig/ fysisk møte mellom pasient og faglig ansvarlig.

Helsedirektoratet har derfor kommet til at kontrollundersøkelser etter phvl. § 4-9 kan helt unntaksvis foregå ved bruk av videokonferanse, gitt at pasienten er godt kjent og med de begrensingene som er gitt i begrunnelsen overfor.

Vennlig hilsen

Arne Johannesen e.f.
avdelingsdirektør

Nora Hallén
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi: Helse- og omsorgsdepartementet
De regionale helseforetakene
Kontrollkomisjonene
Statens helsetilsyn